

NOVOTNÝ, J. Čtení. Reflexe. Interpretace. Elementární úvod do práce s textem.
Praha : Togga, spol. s r. o., v spolupráci s Univerzitou Karlovou, Fakultou humanitních studií, 2021, 160 s., ISBN 978-80-7571-080-2 (FHS UK), ISBN 978-80-7476-212-3 (Togga)

Medzi témy na výslni záujmu českej právnej vedy dlhodobo patrí práca s právnym textom, a to tak v rovine (metodológii) tvorby, resp. písania právneho textu¹, ako aj a predovšetkým v rovine interpretácie právnych textov, samozrejme, primárne právnych predpisov.² Záujem českej právnej vedy o prácu s právnym textom je pochopiteľný – život právnika je v miere nie zanedbateľnej prácou s právnymi textami a s textami vôbec. Azda každý právnik je pritom okrem práce s typicky právnymi textami, ako sú právne predpisy, zmluvy či rozhodnutia orgánov verejnej moci, (aspoň občas) konfrontovaný aj s prácou s „neprávnymi“ textami, ako sú napríklad konverzácie na rôznych telekomunikačných platformách či texty publikované v masmédiách (napr. pri interpretácii takýchto „neprávných“ textov v trestnom konaní, v konaní o rozvod manželstva alebo v konaní o ochranu osobnosti).

Vzhľadom na miesto práce s (právnymi) textami v živote právnika by prirodzenou sú-

časťou výzbroje nielen českého, ale aj slovenského právnika mala byť uvedomelá, nielen intuitívna znalosť elementárnych zásad práce s (právnymi) textami. Jednou z úrovňou výkladu najprístupnejších a aj cenovo najdostupnejších publikácií uvádzajúcich do práce s textami na českom a slovenskom knižnom trhu je zrejme menšia monografia *Čtení. Reflexe. Interpretace. Elementární úvod do práce s textem* Jaroslava Novotného, odborného asistenta Fakulty humanitných štúdií Univerzity Karlovej (ďalej aj „recenzovaná monografia“).

Recenzovaná monografia s rozsahom 160 strán je formálne rozdelená na úvod, päť kapitol a zhrnutie, t. j. záver, po ktorom nasleduje prehľad použitej literatúry. Ťažiskovou je kapitola venovaná problematike čítania a interpretácie textov (s. 45 – 82), na ktorú nadväzujú kapitola o základných zásadách čítania pre začínajúcich interpretov (s. 83 – 91) a kapitola venovaná elementárnym zásadám písania (s. 93 – 110).

Predmetom prvej kapitoly je vzťah humanitných vied (ako vied o ľudských záležitostiach, medzi ktoré nesporne patrí aj právna veda) a interpretácie. Výklad autora postupne smeruje od charakteristiky liberálnej povahy štúdia, cez poukaz na špecifické aspekty humanitných vied a charakteristiku poznania, resp. poznávania v oblasti ľudských záležitostí, až po ideu interpretácie. V rámci výkladu autor nenápadne pripravuje čitateľa na prácu s kategóriami ako „poznávajúci“, „individuálna perspektíva poznávajúceho“ či „výkladové prístupy“.

V úvode druhej kapitoly sa autor venuje rôznym spôsobom (vrstvám) čítania od „roviny naivného čítania“ až po zámernú reflexiu „seba ako čitateľa“. Následne autor upozorňuje na úlohu „názvu“ textu pri utváraní prvotnej predstavy o obsahu textu a pri prvotnom porozumení tomu, o čom je text.³ Ďalej sa autor zmieňuje

¹ Pozri napr. ŠVÁB, J. *Jak psát, aby se to dalo číst. Příručka přístupného psaní*. Praha : Leges, 2021; VUČKA, J. *Právní psaní*. Praha : C. H. Beck, 2019 (2022, 2. vyd.); MACHALOVÁ, T. a kol. *Akademické psaní pro právníky*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018; KYSELA, J. *Metodologie v právnickém psaní: dobrý sluha, zlý pán*. In *Jurisprudence*. 2016, č. 6.

² Pozri napr. ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, K. *Právní interpretace – mezi vysvětlováním a rozuměním*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2019; WINTR, J. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha : Auditorium, 2013 (2019, 2. vyd.); HLOUCH, L. *Teorie a realita právní interpretace*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011; SOBĚK, T. *Argumenty teorie práva*. Praha : Ústav státu a práva, 2008; KÜHN, Z. *Aplikace práva ve složitých případech. K roli právních principů v judikatuře*. Praha : Karolinum, 2002. Interpretácii právnych noriem, resp. právnych predpisov sa pritom česká právna veda venuje aj v „poetickejších“ súvislostiach – pozri napr. ŠKOP, M. ... *právo, jazyk a příběh*. Praha : Auditorium, 2013; SMEJKALOVÁ, T. „Smrt autora“ jako cesta k porozumění teleologickému výkladu. In *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2012, č. 1.

³ Ako uvádza Umberto Eco, názov je interpretačným kľúčom – pozri ECO, U. *Poznámky k Menu*

o koncepte tzv. hermeneutického kruhu⁴ ako „vzájomného vzťahu a vzájomnej podmienosti medzi významovým celkom a jeho časťami“ (s. 51). V závere druhej kapitoly sa pozornosť autora obracia k pilierom interpretácie, pričom uvádza, že prvou a poslednou oporou interpretácie je samotný text.

Tretiu kapitolu tvorí desať základných zásad čítania pre začínajúcich interpretov. Autor tu začínajúcim interpretom odporúča popri reflexii čítania a porozumenia textu výslovne formulovať hlavnú tému a zámer, resp. otázku či problém, ktorý sa v texte, ktorý je predmetom interpretácie, rieši.

Štvrtú kapitolu venovanú elementárnym zásadám písania autor uvádza výkladom o úlohe konceptu hermeneutického kruhu v štruktúre prejavu a písania. Následne ilustruje elementárne zásady a štruktúry koncipovania odborného textu na príklade referátu.

Posledná kapitola má praktický rozmer a autor v nej pojednáva o výučbe interpretácie textu. Z pedagogického hľadiska je tu zaujímavý výklad charakterizujúci proseminár k interpretácii textu na Fakulte humanitných štúdií Univerzity Karlovej, ako aj povahu práce a úloh zadaných študentom na tomto proseminári. Nemenej zaujímavé sú pasáže o dvoch rôznych zadaniach práce s textami, ktoré autor označuje ako „náraz do steny a jej spriechodnenie“ a „zдание zrozumiteľnosti a skrytá viacvrstvová hra“. Autor modeluje (popri práci s jedným textom Hansa-Georga Gadamera) prácu s dialógom Kritón od Platóna, textom to nesporne zásadným z hľadiska právnej filozofie obsahujúcim (okrem iného) fiktívny rozhovor Sokrata so zákonmi obce.⁵

---

ruže. In Eco, U. *Meno ruže*. Bratislava : Slovart, 2000, s. 469.

⁴ K „hermeneutickému kruhu“ z právnej perspektívy bližšie pozri napr. HLOUCH, L. *Teorie a realita právní interpretace*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011, s. 99 a nasl.

⁵ Pasáž z Platónovho dialógu Kritón obsahuje napr. aj publikácia SIMON, T. W. *Law and Philosophy. An Introduction with Readings*. New York : McGraw-Hill, 2001. K interpretácii Platónovho dialógu Kritón z právneho pohľadu pozri tiež napr. HATZISTAVROU, A. *The Authority of Law in Plato's*

Recenzovaná monografia má charakter pedagogickej publikácie, čo uvádza aj samotný autor. Práve pedagogický charakter podmieňuje prístupný štýl, ktorým je napísaná. Vysoko pozitívne v nej hodnotíme prepojenie výkladu o interpretácii textu s výkladom (i keď relatívne stručným) o zásadách tvorby, resp. písania textu. Interpretácia textu a tvorba, resp. písanie textu totiž predstavujú dve strany jednej mince, a to práce s textom. Prepojenie interpretácie a tvorby, resp. písania textu je pritom v právnej rovine potrebné zdôrazňovať osobitne (ale nielen) legislatívcom, ktorí, pochopiteľne, musia mať na pamäti, že text, ktorý tvoria, sa stane predmetom interpretácie zo strany adresátov zamýšľaného právneho predpisu. Legislatívci si tak musia uvedomiť, že dôležité je nielen to, ako sú právne predpisy napísané, resp. ako právne predpisy napíšu (pripraví), ale dôležité je aj to, ako právnym predpisom porozumejú adresáti.⁶

Recenzovanú monografiu odporúčame do pozornosti právnickej akademickej obce, ktorej môže dobre poslúžiť v procese výučby (predovšetkým na propedeutických seminároch) a ktorú by mohla inšpirovať k spracovaniu publikácie obsahujúcej zadania práce s právnymi textami pre študentov práva. Odporúčame ju tiež do pozornosti študentom práva, ktorí sú postupne konfrontovaní s povinnosťou interpretovať a písať právne texty. V konečnom dôsledku ju odporúčame každému právnikovi, pretože azda každý právnik je (aspoň občas) konfrontovaný s nutnosťou interpretovať „neprávne“ texty v rámci výkonu svojej právnej praxe. Pokus o prienik do „tajov“ interpretácie textov cestou recenzovanej monografie je (pre v tejto oblasti menej zbehlého právnik) iste schodnejší, ako povedzme cestou monografie Umberta Eca

---

Crito. In *The Canadian Journal of Law & Jurisprudence*. 2019, č. 2; WEINRIB, E. J. Obedience to the Law in Plato's Crito. In *The American Journal of Jurisprudence*. 1982, č. 1; ALLEN, R. E. Law and Justice in Plato's Crito. In *The Journal of Philosophy*. 1972, č. 18.

⁶ Martin Škop uvádza (vo všeobecnosti), že „dôležité je, ako sú právne normy napísané, dôležité je, ako im adresáti porozumejú, dôležité je, čo sa za týmto slovami ukrýva“ – pozri ŠKOP, M. ... *právo, jazyk a príbeh*. Praha : Auditorium, 2013, s. 8.

Meze interpretace (Praha : Karolinum, 2009) či prostredníctvom monografie Tomáša Horvátha *Interpretácia, naratív, reprezentácia* (Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2021). V každom prípade (bez ohľadu na voľbu cesty prieniku do „tajov“ interpretácie textov alebo teda hermeneutiky) možno na záver konštatovať, že umenie interpretácie textov,

resp. hermeneutiky je rozhodne prínosné pre právnu vedu, ako aj pre právnu prax.⁷

Róbert J a k u b á ě*

---

⁷ Pozri napr. WINTR, J. Metodologie interpretace práva a moderní hermeneutika. In GERLOCH, A., TRYZNA, J., WINTR, J. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2012, s. 104.

---

* JUDr. Róbert Jakubáč, PhD., Správny súd v Bratislave.